

N:o 49.

Ank. till Riks. kansli den 19 mars 1909, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af mark från komministerbostället 1 mantal krono Käfsjö n:o 3 i Käfsjö socken.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:o 46) af den 18 december 1908 har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att från komministersbostället 1 mantal krono Käfsjö stom n:o 3 i Käfsjö socken må på sätt och under villkor, som i statsrådsprotokollet finnas angifna, försäljas den enligt en i ärendet företedd karta till skiftet n:o 4 hörande, väster om järnvägen Borås—Alfvesta belägna mark.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anført följande:

»Uti underdånig ansökning den 15 november 1907 hafva Åkers och Käfsjö till ett pastorat förenade församlingar jämlikt beslut å kyrkostämmor den 15 och den 17 oktober 1907 anhållit att få till ingenjören John Noreen försälja omkring 220 tunnland af den till komministersbostället 1 mantal krono Käfsjö stom n:o 3 i Käfsjö socken hörande andel af Storemosse samt till stöd härför anført, att ingenjören Noreen hade för afsikt att anlägga en större fabrik för att af den i Storemosse befintliga torf framställa pappersmassa, äfvensom att det vore af stor betydelse för Käfsjö socken, att nämnda industri komme till stånd.

Vid ansökningen hafva fogats förutom andra handlingar dels i bestyrkt afskrift ett af vederbörande boställshafvare komministern C. O. Sjöstedt, på uppdrag af församlingarna, och John Noreen den 29 oktober 1907 undertecknad köpekontrakt, hvarigenom församlingarna för ett pris af 20 kronor per tunnland och på öfriga i kontraktet angifna villkor till Noreen försålt den till ifrågavarande komministersboställe hörande, sydväst om järnvägen mellan Alfvesta och Borås belägna, till omkring 220 tunnland uppskattade del af Storemosse, dels yttrande af komministern Sjöstedt, däri Sjöstedt tillstyrkt den ifrågasatta försäljningen under villkor att ränta å försäljningsmedlen komme komministersbostället eller dess innehafvare för all framtid till godo, dels ock kopia af en utaf jägmästaren M. von Schantz år 1887 upprättad, till grund för en af domänstyrelsen den 25 oktober 1888 för komministersbostället fastställd hushållningsplan liggande karta öfver bostället, å hvilken, af jägmästaren von Schantz vidimerade kopia ifrågavarande mossjord betecknats med n:o 27 å fjärde skiftet.

På grund af nådig remiss har kammarkollegium i detta ärende låtit höra komministern Sjöstedt samt vederbörande revirförvaltare och kronofogde äfvensom infordrat underdåniga yttranden af domkapitlet i Växjö, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län och domänstyrelsen, hvilka tre sistnämnda myndigheters utlåtanden äro dagtecknade, domkapitlets den 11 december 1907 och den 18 mars 1908, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes den 12 i sistnämnda månad samt domänstyrelsens den 16 juli 1908, hvarefter kammarkollegium den 31 juli 1908 för egen del yttrat sig i frågan.

Revirförvaltaren har därvid meddelat, att det till försäljning afsedda området af honom uppskattats till 113 hektar, däraf endast 0,15 hektar vore produktiv skogsmark och återstoden, 112,85 hektar, ren mossjord, samt att området, som i sitt nuvarande skick icke vore till någon fördel eller nytta för bostället, icke torde kunna inom öfverskådlig framtid och för rimlig kostnad göras skogbärande eller på annat sätt fruktbarande för bostället. Kronofogden har anfört, bland annat, att intill området liggande mossmark, bestående hufvudsakligen af hvitmossa, nyligen blifvit försåld till ett pris af 17 kronor tunnlandet; att visserligen en del mossmark i närheten försålts till ett pris af 100 kronor tunnlandet, men att sistnämnda välbelägna mark till afsevärdt djup innehölle förstklassig brännorf, samt att den mossjord, hvarom nu vore fråga, till hufvudsakligaste del utgjordes af hvitmossa.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har anfört hufvudsakligen följande. Då det erbjudna priset, i förhållande till hvad som betalats för annan närbelägen mossmark, torde få anses skäligt, och bostället icke, för

såvidt nu kunde bedömas, kunde komma att af den till försäljning afsedda marken erhålla afkastning, i värde motsvarande räntan å köpeskillingen efter erbjudet pris, ansåge Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande sig böra tillstyrka den ifrågasatta försäljningen. Ett särskildt skäl för försäljningen funnes äfven, ty genom densamma skulle medel erhållas till bestridande af erforderliga kostnader för utbrytande genom laga skifte af boställets andel i den genom Käfsjöns sänkning uppkomna landvinning äfvensom för underhåll af vidtagna anordningar för nämnda sjösänkning. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och domkapitlet i Växjö, som genom nådigt bref den 26 januari 1906 anbefallts att låta tillvarataga ifrågasatt boställes rätt och bästa i afseende å berörda sjösänkning och det genom företaget vunna område, hade nämligen efter företagen undersökning kommit till den öfvertygelse, att boställets bästa i förenämnda afseenden bäst skulle tillvaratagas genom utskiftande från samfälligheten af boställets andel samt meddelande af föreskrifter i laga ordning om underhåll af anordningarna för sjösänkningen, och då boställsinnehafvaren förklarar sig dels för kostnadernas skull och dels af andra skäl icke vilja begära skifte eller syn enligt dikningslagen, hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och domkapitlet i skrifvelse den 22 maj 1907 anmält detta ärende hos kammarkollegium med hemställan om vidtagande af de åtgärder, som kunde anses erforderliga för tillvaratagande af boställets rätt i berörda afseenden. Enär det i ansökningen afsedda området icke blifvit i åberopade afhandlingen eller eljest till areal och gränser närmare angifvet, måste detsamma af landtmätare uppmätas och kartläggas; och då, enligt hvad förste landtmätaren i länet upplyst, hela arealen till bostället utgjorde 459,5921 hektar, under det att det till försäljning ifrågasatta området innehölle omkring 108 hektar eller således mer än en femtedel af boställets ytvidd, torde det få anses lämpligast att området utbrötes genom ägostyckning. Köpeskillingen ansåge Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande böra erläggas till kyrkorådet i Käfsjö församling, så snart verkställd ägostyckning blifvit fastställd, att af kyrkorådet förvaltas under samma ansvar som för kyrkokassas medel. I fråga om användningen af köpeskillingen och därå inflytande räntor föresloge Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, att, därest skifte å ofvannämnda landvinning komme till stånd och syn för bestämmande af boställets andel i underhållet af sjösänkningen blefve förrättad, medlen i främsta rummet borde anlitas för bestridande af boställets andel i kostnaderna för nämnda förrättningar, samt afkastningen af hvad som efter gäldandet af dessa utgifter kunde återstå, användas till täckande af boställets utgifter för underhållet af sjösänkingsanordningarna och i öfrigt utbetalas till boställets innehafvare

för att användas till boställets förbättring. Såsom villkor för försäljningen torde böra stadgas, att köparen ensam skulle såväl bekosta landtmäteriförrättningen för områdets utbrytning som hålla stängsel i områdets gränser mot boställets öfriga ägor. At Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande syntes kunna uppdragas att, sedan köpeskillingen blifvit behörigen erlagd, utfärda köpebref å området.

Domänstyrelsen har anfört, att styrelsen icke ur skogshushållnings-synpunkt hade något att erinra mot den ifrågasatta försäljningen.

Kammarkollegium har meddelat, att collegium med anledning af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes och domkapitlets förberörda hos collegium gjorda anmälan den 31 juli 1908 uppdragit åt sitt advokatfiskals-ämbete att för iakttagande och bevakande af Käfsjö komministersboställes rätt och bästa i fråga om den genom sänkning af Käfsjö och Häradsö sjöar uppkomna landvinning vidtaga de åtgärder äfvensom utföra den talan, hvartill ämbetet kunde finna sig befogadt.

Vidare har collegium anfört följande. Af hvad i nu förevarande ärende förekommit syntes det enligt kollegii förmenande framgå, att ifrågasatt varande mossmark icke för närvarande vore till någon nytta för bostället, äfvensom att nämnda mark icke kunde genom skogsodling eller på annat sätt för rimlig kostnad göras för bostället fruktbarande. Då härtill komme, att bostället syntes äga riklig tillgång på mossmark af liknande beskaffenhet, ansåge sig collegium böra tillstyrka den nu ifrågasatta försäljningen. För att rediga ägofigurer måtte erhållas, syntes försäljningen böra omfatta all boställets till skiftet n:o 4 hörande, väster om järnvägen Borås—Alf-vesta belägna mark, ehuru därigenom 0,15 hektar produktiv skogsmark komme att afhändas bostället. För den å sistnämnda mark växande skog torde särskild ersättning böra lämnas.

Då samtliga vederbörande, som yttrat sig om priset för berörda mossmark, ansett detsamma skäligt, ansåge sig collegium kunna tillstyrka, att det erbjudna priset af 20 kronor för tunnlandet måtte antagas. Bland villkoren för köpet syntes böra intagas bestämmelse om skyldighet för köparen att inom viss tid, exempelvis sex månader, från den dag nådigt tillstånd till försäljningen meddelats, fullfölja köpet, vid äfventyr att tillståndet eljest förverkades. I likhet med Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge äfven collegium, att köpeskillingen borde i främsta rummet användas till bekostande af de åtgärder, som kunde erfordras för tillgodoseendet af boställets rätt och bästa i afseende å förberörda landvinning, dock att collegium hölle före, att nuvarande boställshafvaren borde, så länge han under löpande löneregleringsperiod kvarstode vid kom-

ministerstjänsten, uppbära räntan å köpeskillingen eller den del däraf, som icke för berörda ändamål toges i anspråk.

På grund af hvad sålunda anförts, har kollegium hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes,

dels medgifva, att ifrågavarande till Käfsjö komministersboställe hörande, väster om järnvägen Borås—Alfvesta belägna mark finge till ingenjören John Noreen försäljas för en köpeskillning af 20 kronor för tunnlandet och den ersättning för å området växande skog, som kunde af vederbörande jägmästare bestämmas, under villkor att området, som finge tillträdas så snart köpet afslutats och köpeskillingen erlagts, på köparens bekostnad af behörig landtmätare å karta affattades och beskrefves; att köparen ensam bekostade alla åtgärder för områdets utbrytning från komministersbostället äfvensom ensam bestrede alla lagfarts- och öfriga kostnader, som af köpet föranleddes; att köparen, därest sådant af boställshafvaren påfordrades, uppförde och för framtiden underhölle stängsel mot boställets öfriga, icke afsöndrade ägor, samt att köparen inom sex månader från den dag Eders Kungl. Maj:ts nådiga tillstånd till försäljningen erhöles, fullföljde köpet och erlade såväl köpeskillingen som ersättning för å området växande skog, vid äfventyr att tillståndet eljest ansåges förverkad;

dels ock föreskrifva, ej mindre att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande skulle, sedan köpeskillingen och berörda ersättning för skog blifvit behörigen guldna, utfärda köpebref å området, än äfven att ifrågavarande medel, som skulle öfverlämnas till kyrkorådet i Käfsjö församling för att under församlingens ansvar af kyrkorådet förvaltas efter enahanda grunder, som för förvaltning af kyrkokassas medel vore vedertagna, skulle efter Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes bepröfvande användas till bestridande af kostnader för skifte eller andra åtgärder, som erfordrades för tillgodoseende af komministersboställets rätt och bästa i afseende å Käfsjö och Häradsö sjöars sänkning och det därigenom vunna jordområde, dock med rätt för nuvarande boställshafvaren komministern C. O. Sjöstedt att, så länge han under löpande lönerogleringsperiod kvarstode vid komministerstjänsten, uppbära ränta å medlen eller den del däraf, som för berörda ändamål icke toges i anspråk.

Då jag den 18 september 1908 inför Eders Kungl. Maj:t anmälde detta ärende, yttrade jag följande.

På grund af hvad i detta ärende förekommit ansåge jag kammarkollegii hemställen vara förtjänt af Eders Kungl. Maj:ts bifall. Dock syntes mig att den tid, inom hvilken köpet borde fullföljas samt köpeskillning och skogs-

ersättning erläggas, lämpligen borde utsträckas till ett år från den dag, Eders Kungl. Maj:ts tillstånd till försäljningen erhöles. Då emellertid fråga vore om afyttring af mark från ecklesiastikt boställe, torde jämväl Riksdagens och Kyrkomötets samtycke till försäljningen vara erforderligt.

I enlighet med min af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen behagade Eders Kungl. Maj:t, jämlikt § 114 regeringsformen och prästerskapets privilegier den 16 oktober 1723, i nådig skrifvelse af sagda den 18 september 1908 inhämta Kyrkomötets yttrande, huruvida Kyrkomötet för sin del medgäfvit, att från komministersbostället 1 mantal krono Käfsjö stom n:o 3 i Käfsjö socken finge på sätt och under villkor kammarkollegium föreslagit med den ändring jag nyss angifvit försäljas den enligt förenämnda karta till skiftet n:o 4 hörande, väster om järnvägen Borås—Alfvesta belägna mark.

I underdånig skrifvelse den 20 oktober 1908 har nu Kyrkomötet anmält, att mötet vid granskning af förevarande förslag icke funnit anledning till någon erinran mot detsamma, hvadan mötet godkänt samma förslag.»

Ehuruväl utskottet finner det föreslagna priset, 20 kronor för tunnlandet, för ifrågavarande till försäljning afsedda mark väl lågt, har dock utskottet i betraktande af den af Åkers och Käfsjö församlingar, som från det allmännas sida väl närmast beröras af försäljningen, uttalade önskan att försäljningen må komma till stånd, icke ansett sig böra motsätta sig densamma; och får utskottet alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 mars 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
